

מראי מקומות- סנהדרין מ"א

דלא הי' קלא דלא פסיק, דא"כ מהו קו' הגמ' נערה המאורסה דנהרגת היכי משכחת לה, הא שפיר משכחת לה היכא שיש קלא דלא פסיק), דהיינו דשוכבים בבגדיהם, ולמה היו צריכים להעיד דשכבו בקירוב בשר [ואף ד"ל דזה הי' המעשה, דהי' קירוב בשר, מ"מ י"ל דלא היו צריכין להעיד על נקודה זו בכלל, אלא דשכבו יחד, ואין נפק"מ אם היו בקירוב בשר או לא כלפי לאוסרה על בעלה].

(ד) **אלא באשה חבירה דקיי"ל דמיקטלא... היכי משכחת לה-** העיר המהרש"א, לימא דמיירי דבעלה מת, וא"כ ודאי אין שייך לומר דלאוסרה על בעלה באנו. ותי' דעכ"ז י"ל דבאו להפסידה כתובתה. וע' בערוך לנר דהעיר דלכאור' הגמ' הי' יכול לתרץ דבאשת כהן מיירי, דאם באו לאוסרה על בעלה לא היו צריכין לומר דהי' ברצונה, וא"כ ע"כ לא באו לאוסרה על בעלה, ודחה דעכ"ז היו יכולין לומר דלאוסרה על בועלה באנו, ובזה יישב ג"כ קו' המהרש"א הנ"ל (ועוד הוסיף דיש לתרץ תי' המהרש"א, דלהפסידה כתובתה באו, לקו' מאשת כהן ג"כ).

(ה) **כשזינתה וחזרה וזינתה-** הק' המרגליות הים בשם השואל ומשיב, מה שייך כאן לומר דזינתה וחזרה וזינתה, הרי צריכה להיות בתולה כדי להתחייב סקילה. ותי' דאתינן לרבנן דרבי, דס"ל דהיכא דעשרה באו עליה ועדיין היא בתולה, כולם בסקילה, ולכן י"ל דהכא ג"כ מיירי בהכי.

(ו) **שאני בן זכאי, דבדיקות כחקירות משוי לי- פרש"י,** לבדוק בכל אשר יוכל, כדי להכחיש. אולם ע' בפיה"מ להרמב"ם שכ' דעשה כן כדי להאריך על העדים, וכמו דאי' לעיל לענין הא דמוציאין אותן ממקום למקום ומטריחין עליהן, כדי שיחזרו בהם.

(ז) **אלא שלא דנו דיני נפשות- פרש"י,** משום שאין דיני נפשות בכל מקום אלא בעוד שסנהדרין נוהגת בלשכת הגזית. והק' היד רמ"ה, הא תנן דסנהדרין נוהגת בארץ בין בחו"ל. והביא שי"א (וכן משמע מדברי רש"י הנ"ל) דהני מילי דסנהדרין נוהגת בין

(א) **שהתרו בו ועדיין הוא מקושש-** הק' בחי' הר"ן, הא אמרי' בעלמא (לקמן פ:) דמקושש הי' הוראת שעה, שלא היו יודעין באיזה מיתה, ולפי ר"י דצריכין להתרות באיזה מיתה, ע"כ מה שהרגו הי' מפני הוראת שעה [שהרי לא היתה התראתם כדין]. ותי' דאע"ג דלא היו יודעים באיזה מיתה, מ"מ התרו בו סתם, דמחלל שבת במיתה [ועכ"פ יכולין ללמוד מזה דצריכין התראה לעונשו].

(ב) **מלתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא-** הק' החמרא וחיי, בשלמא להר"ן בנדרים דס"ל דאמרי' מלתא דאתיא בג"ש ג"כ טרח וכ' לה קרא, א"ש, אבל לפי ר' שמשון בספר כריתות, דס"ל דלא אמרי' כן אלא בק"ו והיקש, שאין שם תיבה מיותרת, אבל בג"ש לא אמרי' טרח וכ' לה קרא, כש"כ כאן, דהתורה כבר כתבה, למה לי למימר עוד פעם, ואיך שייך לומר דטרח וכ' לה קרא. ודחה דאולי רק בג"ש שייך לומר דלא טרח וכ' קרא, דהא יש כאן תיבה מיותרת, אבל כאן אולי הוי רק משמעות הקרא, ובכח"ג י"ל דכ"ע מודו דטרח וכ' לה קרא.

(ג) **עדי נערה המאורסה שהוזמו אין נהרגין, מתוך שיכולים לומר לאוסרה על בעלה באנו- ע' בשו"ת רעק"א (א', קצ"ט),** שהביא מה שהק' חתנו ר' פישל, דהא ע"כ מיירי דהעדים העידו דראו כאחד, דבלא"ה אינה נהרגת, דהא לנפשות לכ"ע בעינן שיראו כא', וא"כ איך יכולין לטעון דבאו לאוסרה על בעלה, הרי לאוסרה על בעלה אין צריכין לומר דראו אותם כא', וא"כ ע"כ באו להורגם. וכ' רעק"א דזה יכולין ליישב דס"ל לר' חנן כת"ק דריב"ק, דס"ל דאפי' לענין ממון צריכין שיראו אותה כא' (וע"ע בהשמטות שם מה שתי' בזה ר' שלמה איגר). אבל מה שק' עדיין הוא, דאם לא באו להורגה, לא היו צריכין להעיד שראו אותם כמנאפים, דהיינו בקירוב בשר ונוהגים כדרך המנאפים, הרי אפי' בלא"ה יכולין לאוסרה על בעלה משום דהוי דברי כיעור, ואפי' שכבו בבגדיהם אסורה על בעלה משום דעשו מעשים כיעורים בקלא דלא פסיק (ואין לומר דמיירי

אז (וכ' כן לחלק בין זה לברכת החמה, דכ' דאינה מעשהז"ג).

(י) **עד כמה מברכין- הגמ'** לא הביא מאימתי מברכין, רק עד כמה, ויש לע' מאימתי יכול לברך. וע' ביד רמה דכ' דנפק"מ דדין זה הוא "דאי לא בריך ביומא קמא", ולכאור' משמע דיכולין לברך מיד. וע' בערוך השלחן (או"ח תכ"ו, י"ג) שדייק מדברי הרמב"ם וכן מדברי רש"י כאן דיכולין לברך מיד. אולם הביא מר' יונה בספ"ד דברכות דרק ביום ב' או ג' יכול לברך, דביום א' מחמת קטנותה אין האור מתוק ואין נהנין ממנה, ומהב"ח הביא דיכול לברך אחר ג' ימים. וע"ש עוד שתמה על מש"כ הבית יוסף דאין מברכין עד לאחר ז' ימים, ודלא ככל הני ראשונים. ועוד הביא שתמהו עליו האחרונים מסוגיין, דר' יהודה סובר דאין מברכין לאחר ז' ימים, וא"כ איך שייך לומר דקודם ז' אין מברכין, ולכן כ' הערה"ש דשפיר יש לברך לאחר ג' ימים בלי שום גמגום.

(יא) **נהרדעי אמרי עד ששה עשר- ע' בשו"ע** (או"ח תכ"ו, ג') שפסק המחבר דמברכין עד יום ט"ז ולא ט"ז בכלל. וע' בביאור הלכה שהביא מהכנסת הגדולה בשם מקצת מפרשים דגם ט"ז בכלל, וכ' דגם משמע מהיד רמה כן, וכ' דאף דמהמחבר והרמ"א מבואר דאין ההלכה כן, מ"מ הביא מאחרונים דבדיעבד אם לא קידש עד ט"ז יקדש בליל ט"ז בלא שם ומלכות.

בארץ ובין בחו"ל הוא רק היכא דאי' סנהדרין גדולה בדוכתייהו, וכי קא דייני הני ברשותייהו דידהו קא דייני. אבל כ' דזה אינו, דכיון דכשנתנו רשות לדון היו במקומם, א"כ אף עכשיו דמתו או נעקרו ממקומן, לא בטל רשותן, ושפיר יכולין לדון אף בחו"ל. ולכן ביאר דבאמת הי' להיפוך, אין הביאור דכיון שגלו לא היו יכולין לדון דיני נפשות, אלא כיון שפסקו לדון דיני נפשות, גלו ממקומן כדי לפרסם הדבר. דהא כיון שגלו, שוב אי אפשר לחייב שום אדם על המראת ב"ד, דכל הדין זקן ממרא הוא רק אם המרא לב"ד כשישב במקומן. והיינו, דהיכא דיכולין לדון דיני נפשות ואין עושין כן, נענשו אהא דאין שופטים כדין. אבל אם שוב א"א לדון דין זקן ממרא, עכ"פ יכולין להקל על קצת

מהעונש [וממילא זה יהי' סימן דשוב אינן דנין דיני נפשות, ולכן גלו ממקומן, כדי להקל מהעונש עכ"פ לענין דין זקן ממרא, כ"ג בכונתו].

(ח) **אמר רבא, והא עדותן קיימת קתני- הק' בחי' הר"ן**, הא רבא נמי צריך לשבש לשון המשנה כמו ר' ששת, דהא במתני' אי' ואפי' שנים אומרים אין אנו יודעים, ולדברי רבא צריך לומר ואפי' שנים אומרים ידענו, וכו', וא"כ לימא ג"כ עדותן בטלה. ותי' דאם מתני' קתני עדותן בטלה, א"כ צריכין להוסיף הרבה במתני', שהרי בבדיקות קתני עדותן קיימת, ואם מגיהין לומר דלענין חקירות אמרי' דעדותן בטלה, א"כ צריכין לומר "בדיקות אמר א' איני יודע עדותן קיימת, ובחקירות שנים אומרים ידענו וא' אומר איני יודע עדותן בטלה", וזה לית לך למעבד.

(ט) **עד כמה מברכין על החודש, וכו'- ע' במג"א** (או"ח תכ"ו, א') שכ' דברכת הלבנה הוא מעשהז"ג. וע' בחכמת שלמה שם שתמה דהא מעשהז"ג הוא רק היכא דהמצוה בעצם שייך לעשות בכל זמן, אלא דהתורה אמרה דאין חיוב המצוה אלא בזמן מסויים. אבל לכאור' ברכת הלבנה אינו כן, שהרי כיון שהלבנה התחילה להתקטן, שוב אין שייך לברך עליו, וא"כ אי"ז זמן גרמא. אולם ע' בשו"ת מהרי"ל דסקין (קו"א, סי' ה'), אות כ"ו) דנקט דבאמת הי' שייך לברך גם לאחר רוב החודש, אלא דחז"ל אמרו דאין המצוה